

words have to be related to the context to help determine their true meanings and only a human translation can do this.

3. *It is difficult to localize machines for different languages.* New phrases are being developed in any language depending on the dialect. Machine translators cannot be able to pick on these evolutions in the languages as fast as human translators who will be experts on localization and different dialects of their specialist language.

4. *Machines cannot replicate style and tone.* Every document written has different style and tone as compared to the other one. A document can have poetic, funny or persuasive style and tone but when it comes to translation, machines miss them. Only a human translation can be able to match and recreate something similar to the style and tone of that document.

5. *A translation cannot be complete without the human touch.* Machine translators use artificial intelligence and while it is developing day in day out, it can never match human intelligence [4].

The complexity of any language is something only humans can fully understand. This is a fact and even the geniuses behind automatic or machine translations tools have conceded to. This means they are developing these devices with the intention to help the human translators but not to force them out of the field. Bottom line is machine translators can never beat the human translators because no machine translator is perfect. Though, the quality of the numerous machine translations is constantly increasing.

References

1. Machine Translations for Personal, Business and Enterprise Usage [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.systransoft.com/lp/machine-translation/>.
2. Novak B. Machine Translation: Advantages And Disadvantages [Електронний ресурс] / Brad Novak. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://dlsdc.com/blog/machine-translation-advantages-and-disadvantages/>.
3. The Mole. Advantages And Disadvantages Of Computer Assisted Translation [Електронний ресурс] / The Mole. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://asianabsolute.co.uk/blog/2017/08/02/advantages-disadvantages-computer-assisted-translation-2/>.
4. Why machine translations will never replace human translators [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://speakt.com/5-reasons-machine-translations-will-never-replace-human-translators/>.

*А. К. Павельєва, Ю. А. Головня
м. Полтава*

ПЕРЕКЛАД ТЕРМІНІВ-СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

При перекладі термінів-словосполучень українською мовою можна виділити два типи лексичних одиниць: 1) ті, що вже мають відповідники («перекладні еквіваленти»); 2) ті, що не мають відповідників у мові перекладу.

Переклад термінів може здійснюватися різними способами, а саме за допомогою таких міжмовних трансформацій, як лексичні, лексико-семантичні та лексико-граматичні. Зокрема, причинами таких трансформацій є:

1) Різниця у способах передачі інформації англійським і українським реченням: те, що в одній мові передається лексичними засобами, в іншій мові може виражатися граматичними засобами. Так, наприклад, попередність однієї дії іншій у минулому в англійській мові позначається формою Past Perfect дієслова-присудка, а в українській мові – словами або словосполученнями («раніше», «перед цим», «до того» тощо).

2) Відсутність в одній з мов певних граматичних явищ, форм або конструкцій. Наприклад, в українській мові артиклі, герундіальна форма дієслова, формальний додаток («it»), а в англійській мові - родові форми іменників та прикметників, форми відмінків числівників.

3) Необов'язковість вираження граматичної інформації в одній з мов (наприклад, в українській мові граматично не виражена інформація про те, що дія в теперішньому часі відбувається у момент говоріння (англійська дієслівна форма Present Continuous).

4) Різниця у представленні змісту речення поверхневою структурою (наприклад, в англійській мові складна інформація у додатку може виражатися у вигляді складного додатку Objective Infinitive).

5) Особливості сполучуваності й функціонування слів у словосполученнях і реченнях (наприклад, через особливості сполучуваності прикметника administrative словосполучення administrative efficiency не може перекладатися як «адміністративна ефективність» і повинне перекладатися як «ефективне управління») [1, с. 187–189].

Основне завдання перекладача полягає в правильному виборі того чи іншого способу для найбільш точної передачі значення будь-якого терміну.

Одним із найпростіших шляхів перекладу терміна є прийом транскодування. Транскодування – це побуквена чи пофонемна передача вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу. Цей прийом є винятковим у практиці технічного перекладу (наприклад, diode – діод, resistor – резистор, pascal – Паскаль, panel – панель, inverter – інвертер, absorber – абсорбер, acceptor -акцептор).

Терміни також підлягають іншому лексичному способу перекладу – калькуванню – відтворення не звукового, а комбінаторного складу слова, коли складові частини слова (морфеми) чи фрази (лексеми) передаються відповідними елементами мови перекладу. Цей прийом застосовується при перекладі складних за структурою термінів. Наприклад: internal combustion engine – двигун внутрішнього згорання, self-cooling – самоохолодження, power control – увімкнення – вимкнення живлення, photovoltaic system – фотоелектрична система).

Якщо говорити про переклад англійської безеквівалентної лексики, то калькування є другим за популярністю методом перекладу англійських термінів після транслітерації.

Дослідники виділяють наступні види лексичних трансформацій: диференціація значень; конкретизація значень; генералізація значень; смисловий розвиток; антонімічний переклад; цілісне перетворення; компенсація втрат у процесі перекладу.

Диференціація значень – це перекладацька трансформація, внаслідок якої перекладним відповідником стає слово або словосполучення, що не є словниковим відповідником і що підібрано із врахуванням контекстуального значення слова, яке перекладається.

Наприклад:

– Electricity flows in wires just like water flows in pipes. – Електрика біжить проводами, як вода тече по трубах;

– The water system that acts most like a solar PV system is a rainwater collection system. – Водогін, який працює майже так само як і фотоелектрична система, - це система збору дощової води;

– Not only do rainwater collection systems and solar PV systems act much the same, they have similar parts. – Системи збору дощової води та сонячні фотоелектричні системи не тільки працюють так само, але й мають подібні деталі.

Наступним способом передачі або адекватного перекладу термінів, що не має точного еквіваленту в мові перекладу є конкретизація. Конкретизація – це заміна слова або словосполучення з широким предметно-логічним значенням на одиницю мови перекладу з більш вузьким значенням. В результаті одиниця мови-джерела виражає родові поняття, а одиниця мови-перекладу – більш вузьке видові поняття, яке входить до складу данного роду.

Так, наприклад, у галузі сонячної енергетики слово “electrical” може мати кілька різних значень у відповідності до контексту: electrical volume – електрична ємність, electrical circuits – електричний ланцюг, electrical intensity – сила струму.

Також можливо застосовувати прийом генералізації. Генералізацією К. Кириленко називає заміну одиниці мови оригіналу, що має вужче значення, одиницею мови перекладу, яка має ширше значення, тобто перетворення, зворотне конкретизації [3, с. 184]. Наприклад: contact breaker – регулятор, a controller to control the flow of electricity – контроллер заряду.

Трансформація генералізації звичайно використовується під час перекладу загальнонародного та загальнонаукового шарів лексичного складу наукових і технічних текстів. Генералізація має використовуватися дуже обережно тому, що її вживання призводить до втрати точної інформації.

Як лексичні, так і граматичні трансформації нерідко потребують внесення доповнюючих слів. Саме в таких випадках доцільно використати прийом лексичного доповнення. Введення доповнюючих слів обумовлюється рядом причин: відмінностями в структурі речення і тим, що більш стислі англійські речення потребують в українській мові більш розгорненого висловлення думки. Відсутність відповідного слова чи лексико-семантичного варіанту даного слова також є причиною введення доповнюючих слів.

Прикладами цього методу перекладу можуть слугувати речення:

– Something very important about PV system. – Кілька важливих моментів з приводу фотоелектричної системи.

– With water, the longer the pipe the lower the flow of water that a particular pressure can push through the pipe. - Що стосується води, то, чим довша труба, тим менша витрата рідини, яку певний тиск може проштовхнути через трубу.

– If the water volume is high and the flow rapid, as with high breakers along the reef or a fast-flowing river, the power is great and can injure or even kill you. – Якщо об’єм води великий і швидкий потік, наприклад, з високими хвилями вздовж рифів або на річці зі швидкою течією, потік сильний і може зашкодити людині або навіть призвести до смерті.

Смисловий розвиток є таким прийомом контекстуальної заміни, коли в перекладі використовується слово, значення якого є логічним розвитком значення слова, що перекладається. Іноді відхилення в перекладі від оригіналу необхідно для досягнення адекватності перекладу, оскільки в мовах оригіналу та перекладу можуть діяти різні мовленнєві норми та існувати різні традиції мовлення. Наприклад:

– Water is needed when it is not raining and electricity is needed when the sun is not shining.

- Вода потрібна, коли не дощить, а електрика потрібна, коли сонце не світить;

– Water storage tanks have valves on their outlet pipes to control the use of water. - Деякі резервуари для зберігання води також мають клапани на вході, щоб вони не стали надто повними та переповненими;

І не менш важливим є прийом опускання. При перекладі опусканню підлягають частіше за все слова, що є семантично надлишковими з точки зору їх смислового вмісту. Найчастіше прийом опускання використовується для присвійних займенників, оскільки вживання не є притаманним для української мови.

Наприклад:

– Each country has its own method of describing pressure. - Кожна країна має власний метод опису тиску;

– The amount of water in a tank is its volume. - Кількість води в резервуарі – це об’єм;

– The pipes to carry water to and from the tank. – Трубопровід, по якому вода подається в резервуар та викачується з нього.

Або можливе використання цього прийому при корегуванні сенсу речень для потреб певної аудиторії аби уникнути повторень та недоречностей: Sometimes it rains for many days,

other times it is dry for many days. Sometimes it is sunny for many days, other times it is cloudy for many days. - Інколи багато днів дощить, інколи – гріє сонце.

Приємом семантичної компенсації виникає у першу чергу під час перекладу культурних реалій, аналогів яким не існує в країні ПМ. Ретельний аналіз особливостей перекладу подібних явищ можна знайти в роботі болгарських перекладачів С. Влахова та С. Флоріна. Вони досліджують декілька різновидів реалій: географічні, етнографічні, міфологічні, суспільні та історичні.

Процес перекладу науково-технічної літератури не є легким процесом. Наявність складної термінології – невід’ємна складова цієї роботи. Це вимагає від перекладача однозначності та чіткості під час перекладу. Важливо чітко розрізняти випадки, коли варіативні відповідники тих чи інших термінів подані у словниках та випадки, коли перед перекладачем постають терміни-неологізми. Якщо слово наявне у словниках, перед перекладачем постає вибір адекватного відповідника з кількох варіантів, представлених у словниках. У ситуаціях, коли варіантні відповідники певного слова вихідної мови в словниках відсутні, важливим етапом для перекладача є точне визначення значення, у якому вжите слово чи фраза, а вже потім його переклад одним з представлених способів.

Література

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури [Текст] : у 2-х ч. Ч. 2. / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 302 с.
2. Карпусь І. А. Англійська ділова мова: Навч. Посібник. – 4-е вид., доп. – К. : МАУП, 1998. – 220 с.
3. Кириленко К. І. Теорія і практика перекладу / Кириленко К.І., Сухаревська В.Т. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 410 с.
4. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) : Учеб. для ин-тов и фак. иностр. языков / В. Н. Комиссаров. – М. : Высш. шк., 1990. – 253 с.

*А.К. Павельєва, Т.І. Леверя
м. Полтава*

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ КОМП’ЮТЕРНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

Найбільш поширеним видом лексичних перекладацьких трансформацій при перекладі комп’ютерної термінології з англійської мови на українську є транскрипція, тобто відтворення звукової форми оригіналу. Ця трансформація використовується при перекладі власних назв, імен та прізвищ, назв програм чи складових комп’ютерів.

Наприклад: Daemon – демон; Richard Stevens – Річард Стівенсон; Stephen Rago – Стівен Раго; Microsoft – майкрософт.

За результатами дослідження практичного матеріалу було виявлено велику кількість лексичних одиниць, для перекладу яких було застосовано калькування, тобто спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин – морфем або слів – їх лексичними відповідниками в мові перекладу. Спосіб калькування застосовується в перекладі дуже часто, так як наявність складних термінів дуже велика.

Наприклад: Process group – група процесу; Personal computer – персональний комп’ютер; Terminal – термінал; Session – сесія; Operating system / file system – операційна система / файлова система; Journal – журнал; Disk – диск.

Для чіткого та правильного перекладу технічних термінів також застосовується конкретизація. Це заміна слова або словосполучення іноземної мови з ширшим предметно-логічним значенням на слово в перекладі з більш вузьким значенням. Застосування конкретизації пов’язано з тим, що в мові перекладу відсутнє слово з таким широким